

Stížnost v trestním řízení

Soud rozhodující podle zákona č. [141/1961](#) Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, o stížnosti jako o opravném prostředku proti usnesení, které se dotýká osobní svobody podle čl. 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, je povinen odvozovat počátek běhu lhůty k podání stížnosti až od doručení opisu takového rozhodnutí, neboť pouze v takovém případě má obviněný možnost rozporovat závěry soudu prvního stupně v řádném opravném řízení o stížnosti. Uvedeným postupem je obviněnému též dána záruka, že o jeho stížnosti nebude rozhodnuto dříve, než bude mít možnost se seznámit s plným odůvodněním napadeného rozhodnutí. Pouze tento postup stížnostního soudu zaručuje obviněnému základní právo na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Samotná skutečnost, že krajský soud i přes znalost právního názoru Ústavního soudu, vysloveného v jeho ustálené judikatuře, k němu navzdory čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky při rozhodování nepřihlédl a rozhodl úmyslně v rozporu s ním, čímž zapříčinil podání ústavní stížnosti stěžovatelem a vedení řízení o ní, nezakládá bez dalšího důvod pro „automatické“ přiznávání náhrady nákladů řízení vzniklých stěžovateli podle § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu. Tímto důvodem by bylo teprve nerespektování právního názoru Ústavního soudu vysloveného v nálezu vydaném v téže konkrétní věci, nikoli ve věci jiné, byť obdobné.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV.ÚS 3157/22 ze dne 24.1.2023)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele V. S., t. č. ve Vazební věznici Plzeň, zastoupeného Mgr. Ing. M.F., advokátem, sídlem P., proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 13. října 2022 č. j. 9 To 353/2022-660, za účasti Krajského soudu v Plzni, jako účastníka řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 13. října 2022 č. j. 9 To 353/2022-660 bylo porušeno stěžovatelovo právo na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky. Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 13. října 2022 č. j. 9 To 353/2022-660 se zrušuje. Návrh stěžovatele, aby Ústavní soud uložil Krajskému soudu v Plzni nahradit stěžovateli náklady řízení o ústavní stížnosti, se odmítá.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti věci a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí s tvrzením, že jím byla porušena jeho ústavně zaručená základní práva podle čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Ústavní soud si za účelem posouzení ústavní stížnosti vyžádal část spisu vedeného u Okresního soudu Plzeň-město (dále jen "okresní soud") pod sp. zn. 10 T 60/2022, z něhož se podává, že stěžovatel byl vzat do vazby usnesením okresního soudu ze dne 23. 7. 2022 sp. zn. 5 Nt 27/2022 pro vazební důvod podle § 67 písm. c) trestního řádu. Stěžovatel je obžalován ze spáchání pokračujícího přečinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), odst. 2 trestního zákoníku. Usnesením okresního soudu ze dne 16. 9. 2022, vydaného v průběhu hlavního líčení ve věci stěžovatele a spoluobžalovaného P. P., bylo ve vztahu ke stěžovateli rozhodnuto, že se podle § 71a trestního řádu

zamítá jeho žádost o propuštění z vazby za současného nepřijetí písemného slibu podle § 73 odst. 1 písm. b) trestního řádu a nepřijetí nabídky dohledu probačního úředníka podle § 73 odst. 1 písm. c) téhož zákona (výrok I.), a stěžovatel byl ponechán i nadále ve vazbě podle § 67 písm. c) trestního řádu (výrok II.). Okresní soud přezkoumal důvodné podezření, které je dáno na základě listinných důkazů a výpovědí stěžovatele i spoluobžalovaného P. P. Důvod tzv. předstížené vazby popsal okresní soud jako velmi intenzivní, neboť stěžovatel byl již osmnáctkrát soudně trestán převážně pro majetkovou trestnou činnost, pro niž je stíhán i nyní.

3. Stěžovatel napadl usnesení okresního soudu stížností, o níž Krajský soud v Plzni (dále jen "krajský soud") rozhodl tak, že ji zamítl jako podanou opožděně podle § 148 odst. 1 písm. b) trestního řádu. Krajský soud třídní lhůtu pro podání stížnosti odvozoval ode dne vyhlášení usnesení okresním soudem v hlavním líčení dne 16. 9. 2022. Stěžovatel byl hlavního líčení účasten a uvedl, že si ponechává lhůtu. Ta pak podle závěrů krajského soudu uplynula marně dnem 19. 9. 2022. Stěžovatel podal stížnost až dne 3. 10. 2022.

II. Argumentace stěžovatele

4. Stěžovatel namítá, že krajský soud zamítl stížnost jako opožděnou nedůvodně, neboť byla podána do tří dnů od doručení písemného vyhotovení usnesení okresního soudu obhájci stěžovatele, k čemuž došlo ve čtvrtek dne 29. 9. 2022. Posledním dnem k podání stížnosti tak bylo pondělí dne 3. 10. 2022, kdy obhájce stěžovatele řádně odůvodněnou stížnost podal. Krajský soud lhůtu počítal ode dne vyhlášení usnesení v hlavním líčení, kde byl stěžovatel jako obžalovaný přítomen. Tato logika krajského soudu však neodpovídá ustálené rozhodovací praxi Ústavního soudu.

5. Stěžovatel je toho názoru, že stížnost, která měla být krajským soudem projednána věcně, je důvodná, neboť usnesení okresního soudu je stíženo vadami, které blíže specifikuje.

III. Vyjádření dalšího účastníka řízení a replika stěžovatele

6. Ústavní soud zaslal ústavní stížnost k vyjádření dalšímu účastníkovi a Krajskému státnímu zastupitelství v Plzni, jemuž náleželo postavení vedlejšího účastníka řízení.

7. Krajský soud, jehož jménem jedná předseda senátu JUDr. Eduard Wipplinger, ve svém vyjádření uvedl, že jeho praxe je již po desítky let jednotná a vychází z doslovného znění § 143 odst. 1 trestního řádu, z něhož nelze dovodit, že by počátek běhu lhůty pro podání stížnosti měl být odvozen od doručení písemného vyhotovení usnesení. Při své rozhodovací činnosti přitom vychází krajský soud i ze zásady rychlosti řízení, a to právě ve vazebních věcech, kdy často je spis se stížností nadřízenému soudu předkládán v době, kdy soud prvního stupně má již nařizeno další hlavní líčení.

8. Ve vyjádření tohoto účastníka se dále uvádí, že "stížnostní senát Krajského soudu v Plzni je samozřejmě obeznámen s rozhodnutími Ústavního soudu, na která je v ústavní stížnosti odkazováno. Dovolují si ovšem konstatovat, že názory, které se opakují v několika rozhodnutích Ústavního soudu, jsou jednak samozřejmě v rozporu se zněním trestního řádu a jednak jsou relativně vzdáleny soudní praxi, která je již ... mnoho desetiletí ustálená a která rozhodně neomezuje základní práva obhajoby" a není tedy v rozporu ani s čl. 36 odst. 1 nebo s čl. 40 odst. 3 Listiny ani s čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

9. Krajský soud má současně za to, že "při vázanosti soudu zákonem lze jen obtížně aplikovat výklad Ústavního soudu, na který odkazuje ústavní stížnost, ledažeby šlo o závazný názor v té které konkrétní věci a pak by samozřejmě stížnostní soud byl takovým názorem vázán". Podle krajského soudu "je rovněž obtížně pochopitelné, "proč Ústavní soud či Nejvyšší soud neinicioval změnu trestního řádu, která by mohla ... být celkem jednoduchá, a to v tom směru, že do § 143 odst. 1 by se

doplnila věta 'kromě případů, kdy se usnesení týká omezení osobní svobody, kde lhůta vždy počíná až doručením tohoto usnesení'".

10. Krajský soud rovněž podotýká, že při ústním vyhlášení usnesení jsou za přítomnosti obviněného i jeho obhájce vždy uvedeny nosné důvody rozhodnutí a stížnost tak není podávána samoúčelně tzv. naslepo. Krajský soud proto považuje ústavní stížnost za nedůvodnou.

11. Krajské státní zastupitelství v Plzni se svým přípisem ze dne 7. 12. 2022 postavení vedlejšího účastníka řízení vzdalo.

12. Ústavní soud zaslal stěžovateli vyjádření krajského soudu na vědomí a k případné replice, jíž stěžovatel využil a uvedl, že setrvává na svém stanovisku uvedeném v ústavní stížnosti. Odkázal též na několik nedávných rozhodnutí Ústavního soudu, v nichž bylo popsáno pravidlo běhu lhůty pro podání stížnosti uplatněno. Zjevně jde tedy o ustálenou rozhodovací praxi Ústavního soudu. Ve stěžovatelově věci nadto rozsah ústního odůvodnění usnesení neodpovídá rozsahu uvedenému v písemném vyhotovení.

13. Stěžovatel v replice zároveň navrhuje, aby Ústavní soud uložil krajskému soudu nahradit mu náklady právního zastoupení advokátem v řízení o ústavní stížnosti ve výši 12 342 Kč v rozsahu tří úkonů právní služby. Svůj návrh odůvodňuje tím, že krajský soud si byl vědom ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu, přesto ji však nerespektoval.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

14. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv.

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

15. Ústavní soud není součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřisluší mu vykonávat dozor nad rozhodovací činností obecných soudů. Do rozhodovací činnosti soudů je Ústavní soud v řízení o ústavní stížnosti podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy oprávněn zasáhnout pouze tehdy, byla-li pravomocným rozhodnutím těchto orgánů porušena ústavně zaručená základní práva nebo svobody stěžovatele.

16. Ústavní soud posoudil všechny okolnosti věci a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná. Problematikou běhu lhůty k podání stížnosti v trestním řízení se Ústavní soud v minulosti opakovaně zabýval a jeho rozhodovací činnost je v tomto směru ustálená.

17. Ústavní soud judikuje, že usnesení je všeobecnou formou rozhodnutí v trestním řízení, přičemž trestní řád upravuje postup jeho vzniku, způsob zachycení a sdělení jeho obsahu navenek. Způsob oznámení usnesení osobě, které se přímo týká, jakož i osobě, která k němu dala svým návrhem podnět, je upraven v § 137 odst. 1 větě druhé trestního řádu. Oznámení se děje buď vyhlášením usnesení v přítomnosti takových osob, anebo doručením opisu usnesení. Je zřejmé, že první forma oznámení se týká především těch usnesení, jež není třeba písemně vyhotovit (viz § 136 odst. 1 a 2 trestního řádu). Bylo-li naopak třeba usnesení písemně vyhotovit s obsahovými náležitostmi podle § 134 odst. 1 a 2 trestního řádu, lze účinky oznámení podle § 137 odst. 1 téhož zákona spojovat až s doručením jeho opisu osobám podle věty první tohoto ustanovení, a to bez ohledu na předchozí vyhlášení téhož usnesení v přítomnosti uvedených osob [srov. náleze ze dne 23. 9. 2010 sp. zn. III. ÚS 1542/09 (N 201/58 SbNU 787)].

18. Uplynutí lhůty pro podání stížnosti je tak třeba při rozhodování o vazbě zásadně odvozovat od doručení písemného vyhotovení usnesení. Opačný závěr by nutil obviněného podat stížnost proti usnesení, aniž by se mohl seznámit s jeho písemným vyhotovením, a povinnost doručit opis usnesení by se pak jevila jako samoúčelná. Bez ohledu na skutečnost, že při vyhlášení usnesení se vedle výroku sděluje i podstatná část odůvodnění, je možnost seznámit se s písemným odůvodněním usnesení, porozumět argumentaci soudu a zvážit možnost obrany proti němu pro kvalifikované podání stížnosti klíčová. Usnesení o vazbě se přitom svým významem a důsledky v podobě zásahu do osobní svobody stěžovatele blíží rozsudku. Právě proto byla stanovena povinnost jeho opis oprávněným osobám písemně doručit; pakliže by se lhůta k podání stížnosti neodvívěla od doručení opisu usnesení, ztratilo by toto ustanovení svůj rozumný smysl [obdobně viz např. nálezy ze dne 5. 1. 2006 sp. zn. III. ÚS 457/05 (N 4/40 SbNU 39), taktéž ze dne 10. 3. 2005 sp. zn. III. ÚS 303/04 (N 52/36 SbNU 555) a dále ze dne 31. 5. 2018 sp. zn. I. ÚS 3842/17 (N 106/89 SbNU 573), ze dne 5. 2. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3780/18 (N 21/92 SbNU 214) a ze dne 2. 11. 2022 sp. zn. III. ÚS 1946/22].

19. Jak plyne z výše uvedených premis, u rozhodnutí, kterými se rozhoduje o osobní svobodě, je pro obhajobu vhodné a žádoucí vyčkat na písemné vyhotovení vazebního usnesení, aby bylo možno následně efektivně uplatnit argumentaci reagující na jeho odůvodnění. Nelze přisvědčit argumentaci krajského soudu, že stěžovatel měl možnost se seznámit s obsahem odůvodnění usnesení okresního soudu v průběhu hlavního líčení, v němž bylo vyneseno, neboť argumentace uvedená ústně při vyhlášení a argumentace obsažená v písemném vyhotovení se může logicky lišit, neboť lze očekávat, že argumentace uvedená v písemném vyhotovení usnesení bude preciznější a podrobnější. Taktéž nelze přisvědčit argumentaci krajského soudu, který vyvozuje, že lhůta počala běžet dnem následujícím od vyhlášení usnesení v hlavním líčení, z toho, že stěžovatel po poradě se svým obhájcem uvedl, že si ponechává lhůtu. Lhůta počíná běžet až dnem doručení písemného vyhotovení usnesení o dalším trvání vazby, neboť stěžovatel má právo se nejprve seznámit s argumentací okresního soudu a až na základě informací obsažených v tomto vyhotovení se rozhodne, zda stížnost podá či nikoliv. Při podání blanketní stížnosti přímo po vyhlášení usnesení by reálně hrozilo, že stížnostní soud o neodůvodněné stížnosti rozhodne dříve, než obviněnému vůbec bude písemné vyhotovení usnesení doručeno, čímž by přišel o možnost adresně reagovat na argumentaci uvedenou v písemném odůvodnění rozhodnutí. U vazebních usnesení, kdy je obviněný brán do vazby nebo je trvání vazby prodloužováno, jako ve věci stěžovatele, je vždy nutno vykládat zákonná ustanovení ve prospěch obviněných, tak aby mohli uplatňovat svá základní práva. Byla-li tedy stížnost stěžovatele odmítnuta jako opožděná, došlo k porušení jeho práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 89 odst. 2 Ústavy.

20. S ohledem na výše uvedené důvody proto Ústavní soud podle § 82 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu konstatuje, že napadeným rozhodnutím krajského soudu došlo k porušení ústavně zaručeného základního práva stěžovatele na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, a toto rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

21. Návrh stěžovatele na náhradu nákladů jeho právního zastoupení (viz výše bod 13) Ústavní soud odmítl podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako zjevně neopodstatněný. Samotná skutečnost, že krajský soud i přes znalost právního názoru Ústavního soudu, vysloveného v jeho ustálené judikatuře, k němu navzdory čl. 89 odst. 2 Ústavy při rozhodování nepřihlédl a rozhodl úmyslně v rozporu s ním, čímž zapříčinil podání ústavní stížnosti stěžovatelem a vedení řízení o ní, nezakládá bez dalšího důvod pro "automatické" přiznávání náhrady nákladů řízení vzniklých stěžovateli podle § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu. Tímto důvodem by bylo teprve nerespektování právního názoru Ústavního soudu vysloveného v nálezu vydaném v téže konkrétní věci, nikoli ve věci jiné, byť obdobné.

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícím soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)